

SZÉKELY KÖZÉLET

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI UJSÁG

Előfizetési ára: Egész évre 15 K.
Negyedévre 3-30 K. Tanulóknak, jegyzőknél 12 K.
Egy szám ára 30 fillér.

DR. KASSAY F. ISTVÁN
felelősszerkesztő.
EMBERY ÁRPÁD
főszerkesztő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Kossuth-utca 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap
Nyilvántartási soronként 1-50 K.

Karácsonyi gondolatok.

(E) Ötödször mutat szent karácsonyt a leperdült idő pereme; négy családi gyász, országos nyomor és szenvedés, világborító vérözönbe fuladt. Az ötödikre ránehezült a minden kinnál fájóbb bizonytalanság köde, hallunk, de nem felelhetünk. Beszélünk és senki se hallja, senki se érti sorsunk, ezerévi szóbeszédre némaság a szavunk. Szemünk van s még sem láthatunk, kétségek malomköve űli meg a lelkeket. Tanácstalan állunk és szorongó szívvel kérdezzük egymástól: Mit hoz a szent karácsony, a béke, a szeretet, a keresztényi megújulás, a krisztusi megváltás nagy és mindenha édes családi ünnepe?

A kultúrvilágok öt éven át tartott kanibáli harcra megrázta e földtekét; kifordította eredeti sarkából. Ma napnyugatról várjuk a karácsonyi csillag várva-várt fölragyogását; a megváltó békekisded születő reményét. Áldoztunk mirhát, füstölünk tömjénnel; fölkináltuk mindenünket, joggal várhatjuk a napkelési bölcsék napnyugati bölcsességét!

Lemondtunk mindenről, csak nemzeti öntudatunkról nem. Mert ez a mi közvéleményünk s mint ilyen, a legnagyobb hatalom. Mert mi nem öntudatra ébredt, hanem öntudatban élt nép vagyunk, melynek egyéniségét, jogérzetét, független életre való törek-

véseit épen úgy nem lehet megsemmisíteni, mint a természeti ösztönöket. A korlát élesíti, az elnyomás szilárdítja. Ez az ezeréven át öntudatos népelet a rege Anteusa.

Hozzát fordulunk hát a bethlehemi ünnep éjjelén világok Teremtő Ura! Kiben biztunk elejétől fogva s a ki tűzszlopoddal annyiszor már kivezeted szorongatások tengeréből kiváltságos népedet. Oszladd el a láthatár ködét, hadd láthassuk már a napnyugati csillag ébredését, a második megváltás szivárványos hajnalát!

Hozz békét ez összedült világra szent Karácsony, hogy a székely őszetákoltt tüzelője mellett szabadon élvezhesse szülőházajászkú áldásait

Hozd el az igazi szabadság napját, a boldog testvériség tisztos békéjét s nem a sirnak csendességét, a rettegés némaságát, az anyagi tönkremenés munkátlanságra hangoló tétlenségét. A békét, mely él, éltet, életet lehel, mely munkál; békét, mely világszereket gyógyít s nem faji sebeket vág; békét, mely népcsaládokat tesz országos rokonokká, háborútirtó szövetséggé s nem a bosszu

Adj államfők Ura, népek kormányzó Istene, békét, hogy lássa a világ, miként e népet, — melyet önvétke nélkül ma gyűlöl, melyet még szóra sem becsül, melytől bősziúten visszaborzadott, — tisztelni, becsülni, sőt szeretni is lehet!

Tárgyalások Nagyszebenben.

Apáthy főkörménybiztos hozzájárulásával Udvarhely vármegye Dr. Pál Árpádot, Dr. Demeter Lőrinczet és U. Kovács Jánost, mint közéleti ügykörrel foglalkozó tisztviselőket kiküldötte Nagyszebenbe, hogy az ottani román kormányzó tanácsal a vármegye élelmezési szükségleteinek ellátásáról tárgyaljanak. Együttal a mi nemzeti tanácsunk Gábor Márton kereskedőt is megbizta, hogy népruházati cikkek bevásárlása dolgában szintén Nagyszebenben tájékozódásokat szerezzen.

A bizottság hétfő, kedden és szerda délelőtt teljesítette Nagyszebenben ezt a megbízatását. A román kormányzó Tanács, mely a keletmagyarországi román minisztérium címét vette föl, kiküldötteinket kitűnő udvarlással fogadta. Szükségeinkről adatokat kérdezett, s ezek kielégítését kilátásba helyezte. Ezt a kielégítést akként tervezi, hogy a gyulafehérvári román nemzetgyűlés által ipérium alá kijelölt 26 vármegye fölősegeit összegyűjtené, s 4 havi ellátásra ezt kiosztaná. Négy hónap alatt aztán majd az antánt adna Romániánkeresztül újabb ellátásokat. Mindenek végett azonban a román kormányzó tanács Székelyföldre is biztosokat akar kinevezni, kik tisztán közéleti és néphatalmi ügyekben az ő rendelkezésére állanak.

Kiküldötteink a kinevezés ellen aggályukat fejezték ki és óvással éltek. Ehelyett azt a megoldást ajánlották, hogy a Székelyföld és így Udvarhely vármegye is a maga önkormányzata utján tisztviselőket fog megbizni, kiket felhatalmaz a román kormányzó tanácsal való érintkezésre is.

Karácsony előtt.

Földön élő társaink s magunk
Egytől-egyig vándorok vagyunk.

Bús bolyongók... sarándok-csapat,
Vonszolódva komor ég alatt.

Ezer sebbel, melyre nincsen ír,
Mindenik megy, amíg menni bír.

Vigass nélkül, rőt pusztákon át,
Keressük a megnyugvás honát.

Szemünket, mely reményt esdekel,
Sirova vetjük az egysre fel.

Mint ők hárman, akik hajdan ott
Követték a higgult csillagot.

S mentek, amíg láttak: a sugár
Roppant fénnel hirtelen megáll...

*

Karácsonyi csillag sugara
Csélt mutat-e nekünk valaha?

Csélt, amelynél öröm integet,
S meglátjuk a drága kisdedet.

Tompa László.

Párbeszéd.

Karácsony.

A. (Iparos.) Adjon Isten Pétör bá! Hát hogy izog a mozog?

B. (Székely gazda.) Jónapot! Hát né, littyenlottyán, mint a csedelém tetejébe a bozoprém!

A. Hogy szolgál az egészsége? De rég nem láttam! Mi hír a nagy világban? Mondja no, hiszen kend a falu harangja?

B. Csak vótam. Nincs mit hujzni. Én es rég látám. Megvónék a micsodásan. Mi hír es van? Hát a Mest'urék jobban tudhatják, mint arra, mivelénkig. Ritkán kapunk ujságot, ha kapunk. Néha táján meg azt es megégetik, mint hajdinába Szegöd vidékébe a boszorkányokat.

A. Hogy állunk az országgal?

B. Az országgal-é? Hát csehül állunk. Állnánk, ha lehetne; ünénk es, ha nem kénék. Hát ugy né, tudja már no, hogy megy az mostanjában...

A. Mit gondol, mi lesz az országgal?

B. Mi lösz? Hát valami csak lösz, mert amondó vót egy nagy embör, hogy ugy sohasem vót, hogy valahogy no lett vóna!

A. Nos? Maga okos ember!

B. Most az okos es megbolondul. Mi lösz? Hát vagy lösz, vagy nem es lösz. S ha nem es lösz, akkor vagy így lösz, vagy ugy se nem lösz. Érti mán no, Mest' uram! Mert né, a mióta kivágták a márэфalvi ökör nyelvit...

A. Tudom, tudom. Olvasta-e bátya, hogy a kormány, vagyis a Károlyi-párt, a szociálisták,

meg a radikálisok összekülönböztek.

B. Ugyé! Tán nem? Egy kicsinyég no. Emberön esik meg. Én es megszokotálom a bordámmal néha no ezt a külömbözdséget. Jól es élünk azótától fogvást. Mert hát írva vagyon, hogy vagy meg békül, vagy meg kékül.

A. Tudja-e, hogy ezek a pártok mit jelentenek?

B. Tudja a szösz! Annyit látok, hogy annyi az ális, mint épen a fiskális. Tán több es. De sok, sok. Meg sem es tanulom. Eddiglen es így csáltam. Hát a mester ur melyik izé, álishoz tartoznék?

A. Én szociálista vagyok!

B. De becsületes ugyé! Nem kívánja az én földesskémét. Mert az az enyém. Verejtékkel szereztem...

A. Hogy kívánám, a világért sem.

B. Két kezemmel dolgozom réjta. A enyém, ha mondom. A dedapóé vót a magvaeskája.

A. Legyen csak nyugton bátya.

B. Én sem kívánom a maga szárszámát. Nem biz' én.

A. Ugy van Pétör bá, hogy is gondol illet. Ha adná, sem kell, mert nem jogos.

B. Ezt mán szeretöm. Megértjük mi egymást. Ugy es köll a széköly embörnek. Elég vót a háboruságból.

A. Mondja csak bátya, melyik párthoz is tartozik?

B. Melyikhez-é? Meg nem mondom. Ahhoz, a melyik ur, mert jöjónsze no, én mán viseltes vagyok.

Ezeket a meghatalmazottakat a román tanács vegye tudomásul, s az ő közvetítésükkel legyen meg a közlelmezési ügyek intézésében az az együttműködés, mely minden vidék inségesei érdekében szükséges. A román kormányzó tanács közlelmezési főnöke (minisztere) Dr. Boila Romulus megígérte, hogy ezt a kívánatot a kormányzó tanács elé terjeszti. Együttal azonban kifejezte, hogy a székelyek államjogi aggályait valószínűleg nem vehetik figyelembe, mert kinevezési joguk igénybevételére a közigazgatással való rendelkezés végett van szükségük. A mi küldöttünk kifejezték, hogy ennek a rendelkezési és kinevezési jognak az erőltetése olyan érzékenységet okoz, ami az ügy érdekében okvetlenül elkerülhető.

Barátságos eszmecserével az imperiális helyzetek változásairól is szót folytattak. Ezek során Dr. Boila az erdélyi külön köztársaság eszméjét ideális megoldásnak minősítette, de egyúttal kifejezte, hogy a gyulafehérvári román nemzetgyűlés határozata már ezen az eszmén tulmenő megoldást létesített, s ehhez az autánt is hozzájárult. Így visszatérés nincsen, s jogilag a Székelyföld is a román impérium hatáskörébe tartozik. Küldöttünk ezt olyan álláspontnak minősítették, ami fölött még a béketárgyalásokon az emberiség bölcsességének kell döntenie. Addig ez álláspont kivitelében barátságos türelmet és várakozást kértek.

A tárgyalások ilyen tartalmu fenntartásokkal véget értek. Dr. Boila közben még kilátásba helyezte, hogy a kinevezési és rendelkezési jog igénybevétele nélkül is közbenjárnak azon liszt- szállítás sikerítésé végett, amelyért Udvarhely vármegye Arad várossal már korábban összekötést kerest.

A kiküldöttek közlelmezési és népruházati forgalom létesítése végett a nagyszabeni szász vezető férfakkal és újlöttemberekkel is érintkezésben léptek. Etekintetben azzal a tájékozással jöttek haza, hogy a magyar kormány és a nagyszabeni román kormány tanácsnak bi-

zonyos megegyezése szükséges, mert másképpen a szállítások kérdése meg nem oldható. Maguk a szász gazdák és üzleti körök ilyen megegyezés elfeltételével legszívesebben hajlandóknak ígértek, hogy Udvarhely vármegyével és a Székelyföld inséges területével forgalomba lépjenek.

Békesség földön a jóakaratu embereknek!

Közel kétezer éve hangzottak el az angyali énekek ezen szavai, de soha sovárgóbb szívvel, bensőségtejjesebben nem csendülthettek fel az ajkakon, mint éppen napjainkban. Több mint négy évtized küzdelmei, véres tusái után mily jól esik az angyaloknak békességet hirdető szövegét hallani. Mily szép dolog, hogy az ember végre reá ismert magára és elkialtotta: békességet akarok. Békességet, hogy ne folyjon több vér; békességet, hogy ne legyen több árva és özvegy; békességet, hogy a lerombolt tűzhelyek újra épüljenek; békességet, hogy fejlődjék a kultúra, haladjon az ipar és kereskedelem, dus kalászatot teremjen a jól megművelt föld.

Ezért a békéért tettük lábhoz a fegyvert, ezért a békéért ragadtunk a dolgos kézbe ásót, kalapácsot, tollat, ezért a békéért kell erős marokkal megragadni az ekeszarvát. De nem az igazi békét szolgálom, ha az ásót azért veszem a kezembe, hogy a más ültette burgonyát a magam számára ássam ki; nem, ha tollat azért fogok, hogy mérgezett nyilatokat szórjak Isten, haza és embertársaim felé; nem, ha ekémmel idegen barázdákat hasogatok. Nem; az ilyen béke nem igazi béke. Az ilyen béke csak látszólagos béke, rosszabb a háborúnál is. A háboruban az ellen küzdöttem, aki ellenségem volt, most pedig a béke álarcza alatt azok ellen harcolok, akikkel egy vér vagyok, akikkel egy hazában nőttem fel, akikkel együtt tanultam a zengzeter, édes hazai nyelvet.

Az angyalok kara nem ilyen békességet hirdetett. Őt éves küzdelemben kifáradt szívünk és lelkünk nem ilyen béke után sovárog. Olyan belső békét akarunk, melynek alapja a szeretet; olyan békét, amely mindenkinek boldogságot egyaránt szolgáltat; olyan békét, amely javítani, pótolni akarja a multak mulasztásait, de nem tisztán csak az anyegolvőség alapján és osztályharcz árán, hanem kölcsönös megértéssel és jó akarattal.

A vér nélküli forradalom azért juttatta uralomra a szociálizmust, hogy az elévült és kiélt régi rendszer helyébe egy tisztultabb felfogáson nyugvó, a testvériséget megvalósító társadalomnak alapját rakják le, amelyben megtalálja mindenki a maga helyét és boldogulását.

Egy ilyen, mindenkit egyaránt boldogátevő szociális társadalom megalakításához a lélek békéje és szeretete is szükséges. A lélek békéje, amely nem tur gyűlölséget a szívben embertársaink iránt; a lélek szeretete, amely mindent átölel, amely mindent megédesít; a lélek szeretete, mely melegét varázsol a legridegebb lakásba is.

A két ezredéves angyali szózat legyen irányítója az állam hajójának s akkor minden bizonytalanságot biztos révbe fog jutni. Ez az angyali szózat hassa át mindnyájunk szívét s akkor a börtönök kapuit, nem pedig a templomok ajtait fogjuk bezárni, ahonnan már évezredek óta hangzik az igazi szociálizmus: Krisztus tanítása.

Biró Lajos.

A tanítókhöz.

Az ós-rege szerint, ha Attila népe bajban volt, megjelentek az égen Csaba vitézei s elűzték a vést a székelyek földjéről. A székely nép mese-szövevé képelete csodás megoldásokat keres ma is s kutatja a sötét utvesztőből kivezető utat.

De ma nem a regék világát éljük. Nem vár-

A. Jó lesz ám előre számot vetni ezzel akérdéssel, mert úgy olvastam, hogy választások lesznek.

B. Választások? Puff apám! Még le sem ülepedtünk s omege kavargunk? Nem jó!

A. Dehogyan, szükség van rá!

B. Hát a hol megszallottak?

A. Ott is. Szóval lesznek, még pedig rövid időn belül.

B. Lesznek ugyé! még peniglen hamarosan. Oszteg eszem-iszom teraktával megintlen? Mi? Mellbeveréssel, ikrádozással, fejcsavarással? Ma ide, holnap már amoda? Mi?

A. Dehogyan! Most titkos a szavazás.

B. Ugyé! Most suttyomba szavalnánk?

A. Olyan bolond nem akad, hogy bizonytalanra vesztegessen.

B. No ne is, hogy ette vóna meg ott, a ki ki es tanálta. Bor se kell, egy lecsepp se nem. Pálunka nincs. Bár csak hírebből es kiesett vóna. Mennyi teménytelen pénzt kiöntöttünk hejába. Ha meg vóna, jó vóna. Nem kéne gyermekunokáknak hasított fácskát czevelni az iskolába.

A. Ne féljen, máskép. lesz ezentul.

B. Félt a ki nem zsebelhet, hogy a sutina égesse meg. De legyen es másképen es csak ugy ne, a hogy vót, mert ugy sehogy se nem vót jól. Hát aztán Mest'uram, jójónsze idábat egy kicsinyég! (Körül néz.) Mert most a fünek es füle van.

A. Csak mondja bátran bátya. Itt a tubák is, gyujtson rá.

B. Jédus! Ez már aztán valamicske jó...

A. Mi, tán rég nem szippantott?

B. Bejzon régecske. A közepén lévő fiam, mikortájt leszerölt, adott neköm es pár töttenyire valót, de mán elpippogtattam. A küsőbbik semmit se nem kapott; a nagyobb pediglen, hej, makaronit szivogat tallán országban...

A. Nocsak, gyujtson rá, adok én még, mondja bátran.

B. Hát né, izé, Mest'uram, hol is hagytuk? Igen, mondjassa, miféle pártok is küzdenek?

A. Értse meg jól! (Az öreg köhög). A mai népkormány három pártból alakult.

B. Népkormányé! s mégis háromféle? Tamás vagyok, lehetetlenképes.

A. Hát ugy, hogy három politikai elv, vagy irányzat népe egyesült az új köztársasági népkormány ügyeinek vitelére.

B. Értöm, es ak igen hosszú; hát melyik es az a három nép: a német, tót...

A. A magyarországi nép...

B. Az egy nép, mégis három? Jól van nó...

A. Az egyik a Károlyi Mihály pártja.

B. Éljön!

A. Azt akarja (különben ezt a máskettő is akarja), hogy az állam köztársasági legyen.

B. Nem es olyan rossz, esmérem a falamiámból.

A. Azt akarja, hogy az ország tovább is független legyen.

B. Uhum! ha nem kell jobban lógni, mint a mult versen.

A. Dehogyan kell. Ezt a pártot polgáriak hívják.

B. Ugyé, polgár? Hát a többi mi a süstergős? Mikor még a kutyám es az. Igaz, hogy én guberálom le az ugató adóját.

A. Aztán mekkora vívmány! A nők is szavazók lesznek.

B. Ugyé! Hát oszteg van-e annyi cukrászbót, mind kocsmá?

A. Mondom, hogy titkos lesz a szavazás!

B. E mán baj, mert tudni akarnám, hogy az én szolgám merre szavalgat.

A. Azt is akarja, hogy az ország szabad legyen.

B. Hogy minden szabadjában legyen, mint mostanjában? Akkor éhkoppot esznök magok es! Ha szabad lesz mindenki, akkor ki dolgozik? Én mondom, pedig nem vagyok Kandó! No még?

A. Egészséges es igazságos földbirtokosztást akar.

B. Mán tudnillenek, attól a ki meghót birtok. De a mi enyéme vagy más becsületös

embörtársamé, abból nem kángyal senki perputtya. Mőgesnék bele, hogy földöt kapjon az es, a ki a voltját elbalatkozta, eiteráfkálta, beiddogálta Mózsinal, oszteg ujra legyen a mi elherdáljon?

A. Igaza van, az ilyen birtokot senki sem fogja bántani. Aztán né öreg! A czimet, rangot is eltörlik; nem lesz többet báró, gróf, kegyelmes. Nos, mit szól ehhez?

B. Nálunknál a geróf eddig es csak olyan jősz-mensz volt, mint a bögözi harcsahal. Nem vót állandó vendég. De mán a kegyelmes megmarad, mert ez a kiednek kibévéülése. Igy tanított nekünk már peszlek koromban a tiszlendur. A mán pedig sokat tudott. Hanem né Mest'uram, hadlám a magik palánumat es?

A. Nekünk is az a szándékunk. Legyen mindenkinek munkája, kapja meg kiki tisztességes bórét

B. Helyős!

A. Ne legyen ur, a ki nem dolgozik.

B. Ne es egyék, mond az irás.

A. De legyen mindenki a maga munkájának ura.

B. Rittig; e mán beszéd.

A. És senki se hizzék semmittevése mellett a mások zsirján.

B. Tyth a csakóját! dede be igazat mondott! Kontrektus! Itt a parolám!

A. A mi pedig a harmadikot illeti...

B. Elég má no, gondolom... Né Mest'uram; ha gyökereztől kiforgatják a fát, nem lesz ága, gyümölcsse. A vihar szükséges a természetben, de csak azért, hogy jó levegőt hozzon, de azért a négy lába közül egyikkel sem ugrádozni; egyszerűre nem lesz a télből nyár, a nyárból se tél; Nem is volna jó. Ugy-e no! De annyit látok, hogy megértjük egymást. A kettőből egy jót csinálhatnánk.

A. Eb a ki bánja, csak jó legyen.

B. Tegyük össze a magájáját az enyémem-

jük vissza elhunyt hőseinket, azok, ha visszajönnek, bizonyára többen volnának, mint Csaba utjának összes csillagai.

Tekintetünket az élőkre irányítjuk s azokat keressük, akik a sötéttségben irányt jelöljenek, reményt élesszenek és tápláljanak s izzó fajszeretben egy népet összekovácsoljanak.

Egy nemzet életében egyformán fontos minden élethivatás, amely dolgát becsületesen látja el. Nyomozható helyzetében nemzetünket bizakodóvá tenni évszázados tradíciókkal ellentétben, lelkében egy új világnézetet meggyökereztetni, a sovinizmus átkos fattyuhajtásait nyesegetve, izzó fajszeretben népünket összekovácsolni, ez a munka legfőbbképpen a nép tanítóira kerül most. Kutató pillantásunk reátok tapad most székely tanítók, akik a jelen mohó kapzsisága közepette is szerények és szegények maradtatok, mint, amely szerény és szegény a tárcza, amelynek munkásai vagytok.

A demokrácia hajtalhasadása nem talált készületlenül. Amíg odakünn vad tülekedéssel akart érvényesülni a születés, a rang és a pénz, addig a ti kicsiny világotokban, az iskolában, a legtisztább demokrácia élt. Azt tanítottátok: minden ember, ember egyaránt, aki tudása, szorgalma, egyéni értéke szerint boldogul s ha a felnőttek példája lerontotta e gyönyörű, igaz tanítást, bizony mordom testvéreim, nem a ti hibátok az.

A háboru rombolt, pusztított mérhetetlen sokat, de épített is. Megépítette a lelkek testvéri szolidaritását, melyet nem semmisíthet meg a világ egyetlen hadserege sem többé. Gyöngye palánta még, de terebélyes fa lesz bizonyos s úgy fogjuk hívni: *népek szövetsége*. Ezt kifejlődésében elősegíteni, ápolni, gondozni, hogy általunk is gyarapodjék, a ti legszentebb kötelességetek most székely tanítók.

Bajban van ismét Csaba népe. Az öreg Hargita havas fejével szomorúan tekint a Maros, Küküllő, Olt völgyébe le. Hiába várjuk a halott hőseket a halvány tejuton előrobogni. Csönd, némaság van a falvakban, reménytelenség ül a lel-

mel. Földművelés, iparosság, közös-mézes, here-nyuzás... Igazam van-é?

A. Jól beszél öreg.

B. Megférnek egymással, mint a keverő a szilvaizben! Csapjuk össze a levét! Se bal, se jobb, csináljuk úgy, mint a szászatyafiak... Nem sokat porozsmitáltak, hallgattak és töttek a magikéjért! Itt az idő, hogy mi es magunk felé nyujtozódjunk... A Mest'uram es székely, én es a micodás! Csináljuk meg a székelypártot. Ebbe minden jó benne van és benne lősz, mert be köll venni.

A. És kit választunk?

B. Kit-é? Idegen se ki, se bé; azaz bé lehet, de ki a csimmám hegyin. Eleget vétünk szemétdomb. Tovább ne tollászódjanak a magyarországi varjuk.

A. Ugy van, sajnos tapasztalatunk. Most is, mikor anyi baj környez...

B. Még a foguk fehérjét sem mutogatták. Idevalót, szegénycet választunk, a ki tudja es, érti es, hogy a mi nekünk fáj, neki es fáj. A kit mindéig megkapunk.

A. A ki munkás ember, szereti a munkát a népet, a kiben megbizhatunk, mert ismerjük s mi is szeretjük.

B. A ki esméri mi a munka, s a munka fáradságos, veritékés haszna.

A. A ki nem bolondit, nem esap be senkit s nem kapaszkodik a nép vállán, hogy aztán...

B. Ill a berek, nád a kört. Nem, nem! Hol vónánk most, ha előbb es erre a böcsületös gondolatra jövének vala. Hej, hej!

A. Tehát áll a vásár öreg?

B. Hótomi glan!

A. Akkor munkára föl! Födolog a munka!

B. Az Isten es ugy hallgassa meg. Dóge-zunk es megadatik.

A. B. Éljön a székelypárt!

V-n.

kekben, gyalázat pirja az arcokon, daczos elszántság a szivekben. A lelkek reménytelenítését a jövőben bizó hit, a gyalázat pirját a testvéries együttélésnek megnyugvássa, a szivekben élő daczos elszánttságot a teremő, alkotó munkavágya kell, hogy felváltsa most.

Bármiként alakul is az államok helyzete, mi tovább is azok maradunk, akik eddig voltunk: *magyarok*

Testvéri ölekezésben akarunk élni Erdély összes népeivel; legyen vége egyszer a békés munkázavaró, annak eredményét megsemmisítéssel fenyegető, örökös torzalkodásnak. De ami lelkünknek drága: nyelvünket, nemzeti érzésünket és kulturánkat, fajszeretünket, ősi szokásainkat el nem vehetik tőlünk a világ összes hatalmai sem.

E kincseknek órálló ti legyetek tanító-testvéreim!

A tanító munkása nem szorulhat be a tanyterem négy fala közé. Mindig félmunka volt az ilyen, de most tisztesen az. Aki nem vállalkozik erre, hanem undok patkány módjára menekül a sülyedő hajóról, gyáva árulója a népek, amelynek szolgálatára rendeltetett.

El, ki tehát a nép közé! Nem szabad magára hagyni, mert elveszünk akkor menthetetlenül.

Okos szóval, szeretettel magyarázzátok meg, hogy ezen órákban fokozottabb szükségünk van

E földön békesség...

Karácsonyi szózat! De milyen távol állunk még mindig ennek megvalósulásától! Még a mint sokan mondják, rosszabb helyzetben vagyunk, mint a mikor folyt a háboru! Ez el nem hihető. Botor, meggondolatlan vérengzés történhetik még ma is, de nem állanak szemben fiaink, testvéreink az ellenségnek nevezett más nemzetek fiaival és nem öldökölnek parancsszóra. Már ez is nagy vívmány és drága lelki nyugodtság.

Sőt ennél is több, a földi békességhez vezető első lépés.

Emlékezzünk vissza, mennyit kértük és vártuk ennek megérkezését. Most úgy vagyunk vele, mint a nagy betegségből felocsudó beteg, a ki azt szeretné, hogy olyan hirtelen talpra álljon és megerősödjék a milyen hirtelen leverte a betegség. De ez nem megy. Mi is ne várjuk azt, hogy olyan hirtelen meg lesz a földi békesség, mint a mily lázas hirtelenséggel beleugrasztottak a háboruba.

Ki kell forni, tisztulni a népek, nemzetek új alakulatainak gondolkodásában, érzésében azoknak a forrongó eszméknek, melyek képesek megszerezni, összeforrasztani a népek testvériségének lánczában a győzőket és legyőzötteket.

Ennek az eszmének első és legnagyobb prófétája ott születet meg a bethlehemi jászolbölcsőben, hová gondolatunkat és érzésünket ez ünnep irányítja. Oda kell ő hozza mennünk mi is gondolatban, tisztességet tenni ahoz, ki számunkra „Ut, igazság és élet” lett. Onnan az ő bölcsőjétől felemelve igazán emberi gondolatunkat, lássuk be, hogy az ut az ő emberszerető eszméin és tanításain keresztül vezet a földi békességhez. S ha nemcsak névvel és külső szertartások teljesítésével vagyunk keresztények, hanem keblünkben újjászülető érzés az ő szava:

„Bizzatok, én meggyőztem e világot,” akkor bizunk és nem esüggedünk. Bizunk abban, hogy az ő békeszerető eszméinek e földi világ átformáló küzdelmében, anyi lelki szenvedés, és lelki meghurczoltatás után sokkal több bátor szószólója, prófétája, spostola lesz, mint gyilkoló Heródese, gyáva Pilátusa. Nem esüggedünk, oda állunk a tanítványok sorába s ha eddig botorul megtagadtak is a Mester tanításait, most újból átéljük és átérezzük, hogy mily sokat jelent lelkünk számára: „e földön békesség.” Sursum corda! Fel a szivekkel, hittel, reménységgel, bizalommal várjuk a népek békéjének virradatát!

Ürmösi József.

egymás szeretetére, megbecsülésére, türelmünk és erőnk egyesítésére mint bármikor. Hogy ebben a népben nagyszerű erők szunnyadoznak, kiváló képességek élnek, amely erőt egyesíteni, a képességeket kifejleszteni nemzeterosító feladata kinékinék egyenkint és összesen. Ápolni a nyelvet, erősíteni a faji érzést, okosan, nem hazugságokkal s főképpen nem a régi recept szerint: más nyelvű testvéreink lepecskondiázásával.

De nyomban felemelni a hangot s megsuhogtatni a szó ostorát, ha gyűlölködést, szertehuzást, személyeskedő kicsinyeskedést, vagy önző érdekből fakadó aljas hizelgést, árulkodást látunk s behódolást új bálványok előtt.

A megváltó születésének ünnepe közeledik. A karácsony költészete a népek szabadságvágyából fakadt. Aki ezt a vágyat ma valóra váltja: új Messiása lesz a világnak.

Kétezer évvel ezelőtt a bethlehemi istállóból indult el s számárháton vonult be kelet metropolisába. Most nyugatról jön s kíséretét nem vámszedők, egyszerű halászok, a társadalom nyomorultjai, hanem világsorsát intéző hatalmasok, államfők alkotják, de a világ proletárjai fogadják hozsannával. Békét hirdet, megértést predikál, demokráciát ígér a világ meggyötört népének.

Higyjünk benne testvéreim, nemcsak azért, mert hinni jó, hanem mert az idők teljessége valóban elkövetkezett.

Rozsday István.

A nők és az új rend.

November 23-ika nagy ünnepe a magyar demokracziának. Amit hosszú évtizedeknek elkeseredett küzdelme nem tudott megvalósítani, azt a diadalmas forradalom alig három hét alatt valóra váltotta, törvénybe iktatva az általános, titkos, községenkénti, nőkre is kiterjedő választójogot, mely az új Magyarország demokratikus berendezkedésének alapját fogja képezni.

Az új törvény tehát nemcsak a férfiválasztók nagy rétegét juttatta alkotmányos jogaihoz, hanem az eddigi politikától távolálló, teljesen intákt asszonyok millióit is befogadta az alkotmány sáncaiba. Az északi államokban: Angliában, Hollandiában, Dániában, Finnországban, Oroszországban, no és a legtöbb amerikai államokban a nők már gyakorolják politikai jogukat. Európának délibb fekvésű országai közül azonban a mi ifju köztársaságunkat illeti a palma a nők szavazati jogának törvénybe iktatásáért. E következményeiben messzire kiható törvény megvalósulásakor az ujtásoktól rettegők bizonyára aggodalmaaskodva kérdik, hogy vajjon milyen hatása lesz az asszonyok politizálásának. Jólásokba e téren nem bocsátkozhatunk, legfeljebb azt mondhatjuk el, hogy más országokban minő változásokat idézett elő a nők joga: javította a közegészségügyet, csökkentette a gyermekhalandóságot, rendezte a szegényügyet, a törvénytelen gyermekek sorsát s mérhetetlen szolgálatokat tett a pacifizmus ügyének.

Az új törvény alapján nálunk minden 24-ik életévet betöltött írni-olvasni tudó nő szavazati jogot nyer és egyben választható is. E joga nemcsak a képviselő választásokra, hanem a törvényhatósági és községi választásokra is kiterjed. Mitután a család és háztartás szűk körében eddig is az asszonyok voltak a gyakorlati kérdések megoldói, azt lehet remélni, hogy az ő befolyásuk alatt a városok és községek ügyeiben is ezután több gyakorlatiasság fog mutatkozni. Napirendre kerülnek majd égető, de régóta halogatott kérdések: vízvezeték, fürdők, iskolák elhelyezése, csatornázás, tisztaság, népkonyhák és még sok más, mindnyájunk jólétének előfeltételét képező dolog.

Az asszonyok megmutatták a háboru alatt, hogy a gazdaságban, iparban és kereskedelemben, a hivatalokban és a szociális tevékenységben egyaránt betöltötték azt a kört, amelyen eddig szinte kizárólag férfiak munkálkodtak. Az új választójog megadja a lehetőséget az asszonyok po-

litikai érvényesüléséhez is a hiszem, hogy önzetlen, megértő és lelkes munkásságuk egy szebb, egy boldogabb Magyarország kialakulását teszi lehetővé.

Bakóziné Killyéni Erzsébet.

Szerény kéréseim.

(c) Atyafiságos szeretettel, régi bizalommal és önzetlenül tárom fel a nyilvánosság előtt szerény és közjót akaró kéréseimet. Kéréseim közérdekebe vágók, nem irányzatosak; többször megismétlődtek már, de úgy tapasztaltam, hogy kéthárom cseppel több a közrend és közbéke poharában, ártalmasnak még sohasem bizonyult. De azt is látom, hogy a jogérzet még mindig lenyűgözve tartja a kötelességérzetet.

A néphez szólok, nem először s nem is utoljára. E vármegye székely népéhez! Nehéz hat hetet élt át. E hat hét izgatott és folyton hullámzó eseményei, melyek a szomorú színjátás folyton változó képeit mutatták, szerencsére szűnőfélben vannak. Meggyőződtek, hogy törvény van, igazság van és rendnek lenni kell. Hogy az új rend nem jelenti azt, a mit a könnyen félrevezetett lelkek világgá kürtöltek, hogy most minden szabad. Tapasztalták, hogy senki sem lehet annyira független, annyira vagyonos, hogy valamilyen tekintetben ne szorulna embertársai segítségére. De különösen éreznők kellett a lejárt hat hét alatt is azt, hogy a falu közönsége egyetlen komoly, életbevágó, életfentartó és vagyónvédő lépést sem tehet előljárója nélkül.

Minden panasz, kérése az előjáró kezén kerül tovább s kerül vissza ismét hasonló uton. Képviselője nincs, ha volt is, akkor látta, mikor a háta közepét. Ha felsőbb helyen volt valamely kijárónivalója, levelét nem mindig kézbesítette a posta. (?)

A kormánybiztosság, a vármegye, a Nemzeti Tanács minden buját, baját meghallgatta, felkarolta szóval, tettel, jótanácsokkal ellátta. És tovább is támogatni fogja, megtett mindent, a mi a székely nép javára volt. Hogy minden és mindenben nem tehetett úgy, a hogy akarta volna, ez is a mai áldatlan helyzettel magyarázható.

Nagyszívű, de pénzforsorásokkal alig rendelkező emberektől halhatatlan munkát kívánni sem lehet. Szóval kisült a villanyos felhő s a vihar elült, menydörgése messziről halszik, de már nem veszedelmes. A néppel is ez történt. Legyen újra rend és nyugalom, hit és bizakodás. Derüljön az égbolt; ettől függ jövőnk természetének időjárása. Fogadják vissza előjáróikat. Lássák be, hogy szükségük van rájuk. Higgyék meg, hogy az előjárók kivétel nélkül eléggé okosak arra, hogy a maguk kárán tanuljanak. Ha visszahívják, ha megbékélnék, ha újra megkezdődik a rendes, normális élet, önmaguknak használnak és a megyei központnak, mely zavartalanul folytathatja népméltó, népvédő és népboldogító munkáját. Rend lesz az egész vonalon. Ez pedig mindkettőnk közös érdeke. A székely nép nehéz időkben adta önfegyelmzése nagyszerű példáját. Mutassa meg most is, hogy idegen katonai erő rendfentartásra nincs szüksége. Mutassa meg a világnak, hogy a törvényes rendhez simulva, várja igazságos békéjét, munkába áll, hogy a háboru okozta romokat eltakarítsa, jövőendő élethivatását új eszközökkel, új szellemmel és újra becsületes kintartással megalapozza. Mert jogot szerzett a földön az élethez, a politikai számottevés meglátásához s mert istenfélő és munkabíró, ősi kulturája pedig nem ábcézélen.

Második kívánságom, hogy hagyják ki házi beszélgetésük szótárából az „urak“ szót. Hogy az urak így, az urak úgy! Mert ebből a Temondából egy árva szó sem igaz. Ha visszafordíthatnók ezt a czimzést, több urat lehetne a nép között találni, mint az u. n. urak közt. Mert a nép fia megél rászorultság, alamizsna, miniszteri szobából leküldött hivatali morzsa nélkül, függetlenül a maga gazdaságából és jól fizetett napi munkájából. És szabad idejében ur, senkitől sem kérdi,

hogy mit csináljon, hova menjen? Azt teszi, a mit akar (persze a törvény keretei közt), úgy él, a hogy neki jól esik. Ezek a városi „urak“ pedig élnek czifranymorúságban, nem urak bizony, máig is fehér rabszolgák. Ne hánytorgassák hát, mert ha cserére szólnának föl a falu népét, kötve hiszem, hogy egy is gubát cseréljen.

A ruha pedig senkit se tévesszen meg. A ruha nem teszi az embert, a ruha még senkit sem tett urrá, annál kevésbé az uraktól levetett ruhák. Járnának bizony ezek az „urak“ is télen jó meleg czizmában, likas czipő helyett, de nem telik. Pompás, abaposztós testrevalóban, de drágább, mint az olcsó husu, higlevű kegyesövek. És ezek a városi „urak“ dolgoztak a falusi népért az elmúlt hetekben, dolgoztak a menekülés idején, lélekkel, rátartással, kinézéssel, haszon és fizetés nélkül. És dolgozni fognak a jövőben is, mert szívük szerinti, mert lelkük programja. Ne általánosítsunk tehát, mert egy-két fa nem erdő, egy fecske távozása még nem hozza meg a telet. A falu sem áll mind angyalokból. A városi ur sohasem volt ellensége a népnek, hiszen akkor volt valóban ur, ha falua tartózkodhatott, ha városok füstös kéménye, bódító illatu termék helyett a falu gyógyszeres levegőjét szivhatta, ha átadhatta magát a szabad természet gazdag ólén kínálkozó örömei, kevésnek adatott, sokaktól irigyelt nagyuri boldogságának.

Végül még egyet. Olyan viszás, olyan kifordított és nálunk hita szellemében élő népaél olyan szokatlan dolog, hogy a maga papjával összekülönbözzen. Eddig alig tudok esetet rája, hogy a pásztor hősre, a nyáj meg csára menjen. Milyen szép, megható és felemelő látvány

A lélek eligazodása.

Hullámzó tergerárban, (tomboló orkánban) uszunk mi fáradt evezésők. Szemünk révpartot keres, lelkünk kikötni óhajt, de csak ottan, hol evezőinket szárszámokkal cserélhetjük föl, de csak olyanokkal, melyekkel az embernek s testvérenek való világot megépíthetjük.

Igaza van a léleknek, midőn új világot keres, mert a régi gonosz mostohák s megrablónk vala, mely szűkös mérte a keserű kenyeret is; meglopta szívünket, lelkünket, családi fészkeinket, életünket verejtékes rabokká változtatta, melynek hangos, zokogó s síró panaszlat lett az imádsága.

Új világot akarunk — igazunk is van — a melyben mindenki emberi öntudatra ébredjen s mindannak birtokába jussen, mi őt emberré teszi. Olyan világot keressünk, melyben a testvériség evangéliumát ágyugolyó ne tépje rongyokba, s az önzetlenség s egymástámogatás erkölcsi kedexét szeges csizma ne tapodja sárba, s teherkönyvités helyett ne legyenek kinzói egymásnak a „testvérek“.

Előre nézünk tehát, új világ hajnalhasadását lessük. De hová, merre menjen a lélek, kire hallgasson? Ki igazítja el? Vagy czéltalanul kelljen bolyongnia — mint szikra az oceán hullámai fölött? Ez nem lehet sorsa, hisz ekkor öntudata kinná válik.

Tépelődünk, tapogatózunk, a nép föld s a boldog élet is csábítgat, a földi paradicsom vágya is éget. Lelki természetünk azonban elszakadni kíván attól, emelkedni akar, ósósztóne viszi, úzi, hangja a földi kereteket tördelni próbálja, a végtelenbe kívánczik, határokat ismerni nem akar. A végtelenbe nyújtja vágyait, oda is beleakar tekinteni, megpróbálja ott tapogatni ki helyet a maga számára. Az örök élet gondolata is felvillan s megkapja a lelket! Van-e ut erre s melyik az? Ez a kérdés is foglalkoztatja; zakatol az agyban s döngeti, rázza a koponyák falát! Álld el az utját há tudod, akadályozd meg szárnyalását, kerteld el filozófiáddal a lélek elől a végtelen világot, szavalj neki csak szép földről s boldog életről s zengd csak az elmulás énekét, nem boldogulsz! Szép föld és boldog élet, kemény

volt mindig, a mikor választásokon, körmeneteken, hazafias ünnepségek, bucsuk idején az akol együtt tartott a maga pásztorával. Megértették egymást. Meg is kellett érteniük. Hiszen a lelkek pásztorai mindenkinél közelebb áll a nép lelkületéhez. Ismeri annak sejtett gondolatait, indulatának és hevületének legtitkosabb rugóit; és azért van, hogy közvetlenül gyógyítsa. Eddig így volt s miért nincs most így mindenütt? Nem kutatom, nem is írom ki. Tegye mindenki kezét a lelkiismereti kis bíróra. Ez majd felelni fog. Ám ez így tovább nem maradhat. Vissza kell térnie a régi öszhangnak, a kölcsönös megértés józan felfogásának és föl kell élednie ismét a papi hivatásba vetett erkölcsi tekintély kockázatát nem tűrő elvének. Mert közmorált mindenki hirdethet, de annak és a lelkiismeretnek, a becsületnek talaját csak a pap művelheti meg, csak a pap vetheti be rákészségének nemes magvaival és érlelheti államfentartó kenyérré példájával. Ezt követeli az igazságon épült jogrendi állam tekintélye, ezt a nemzetfentartó parancs. Meg kell érteniük, együtt kell éreznük, különben az ál- és zugapostolok miatt az állam züllése kikerülhetetlen.

Viszont a papság is népközi járás által és folytonos érintkezésével az új és haladó kor szelleméhez fogja mérni tanításait. Többet merit az életből, a gyakorlatilag kipróbált és időszerű példázatokból, mint a száraz idézetek kötött formáiból. Több altruizmussal fog dolgozni addig is, míg a székelyföldi kepe tengeri kigyója állami megváltást nyer.

Ha megértették mindannyian becsületes szándékukat, közhasznú áldásait csakhamar érezni fogjuk.

beszéd a léleknek, hisz az ember a földön nincs etthon, hanem uton van. Nos a szép föld miész nekik?

A földről elűzik a lelket a rettenetes felfordulások, ütközések, rideg valóságok s keserves csalódások, no de vágyai is elragadják onnan. Hiába akarja valaki elhességezni a lélek végtelenbe nyúló gondolatait, újra visszatérnek azok, ismét belésszántja magát a lélek a végtelenbe s belekiáltja az őt körülvevő világba égető kérdését: van-e ur a felhők fölött, a csillagokon túl s ha van, gondol-e rám, törődik-e velem s nekem van-e közöm hozzá? A lélek jelszava: evezd ki a mély tengerre s merülj el annak mélységeiben. Ha a lélek a világ őrszeme, s „ha a világ a végtelennek mélységein uszik, lehetséges-e, hogy e mélységbe meredve virrasztó, kíváncsi szemmel, ne kérdezze, hogy mire való ez iszonyu nagy világ s hová tart ez a szüntelen iramlás? Ha a lélek arra van teremtve, hogy a létet nézze, lehetséges-e az, hogy a lét örök-néma ephynx legyen, melyen netükrözzék soha az érthetőség reflexe? Ha a lélekről igaz, hogy nézésre született, s látásra rendeltetett, akkor úgy kell nézni, hogy lássa a világ harmoniját s a harmonikus világban kiérezze rokonságát, szoros összeköttetését a végtelen Istennel.“ Aki új világot akar, annak számolnia kell a lélek mélységeivel, vágyaival, melyeket az új világba is magával visz, hisz azokkal s azoknak keresi az új világot. Az emberi lélek új világban is filosofál, az őt környező természetből kibetűzi Istennek a nevét; Ha valaki titkolni akarja, a lélek megkeresi, ha elüldözi valaki az Istent, a lélek utána megy s visszahozza lelke megrablását el nem nézi, meg nem engedi, természetét meg nem tagadhatja. No és ne feledjék, hogy vizsgálódásai közben szemébe ötlük a bethlehemi csillag fénye is, melynek világánál feleletet olvas ki kérdésködéseire. A bethlehemi csillag lesz az érthetőség reflexe, mely a minket környező mindenségéből sugárzik lelkünk felé. Kérdésködéseimre Isten után, a bethlehemi kised a felelet, ki a továbbiakban eligazít, mert „ő az igaz világosság, ki megvilágosít minden e világra jövő embert.“

A bethlehemi csillag fénye is világosság, mely után nyugodtan indulhatunk, harmonikus ének is jár nyomában: „dicsőség Istennek, béke

„az embernek.“ S mily csodálatos, 2000 év után is ontja fényét a bethlehemi csillag, s adja világgosságát a bethlehemi kisdéd s még mindig kedvenc zenéje a lelkeknek az angyalok éneke. Ez az óhajtott, keresett világgosság, s ez a léleknek való ének, zene. Hatalma van fölöttünk most is a karácsonynak, nem tudunk, de nem is akarunk szabadulni tőle, sőt keressük, esdi a lelkünk égető vágygyal, szivrepeve megyünk elébe, s arra a napra bár újjászületünk, emberek leszünk mindnyájan s a karácsonyfák lombja a testvériség himnuszát susogja. Szeretjük a karácsonyt a karácsonyfák világát, s szives örömet menekülünk „mindig“ a karácsonyfák alá, mert szívünk szomjuhozza a békét, szeretetet, örömet, mint virág a harmatot, mint a madár dala, s ezt a karácsony mindig meghozza annak, ki keresi. Ez a karácsonyi világ bethlehemi csillagjával mosolygó kiskedével az angyalok dicsőség — s békehimnuszával, a maga csendes megnyugvásával, örömeivel maga felé huzza-vonja a lelket; itt érezzük, hogy ráléptünk a földet az éggel összekötő hidra. Mert karácsonykor az Isten közénk jövetelét ünnepeljük. Ezt a bethlehemi kisdédől tudjuk, ki fölnevedett, tanítónk, támogatónk, megváltónk lett bemutatla megbízó levelét az Atyától a megváltó szerepre, mely az emberiséget boldogító evangelium kidolgozására s hirdetésére jogosít. Eme szerepében mint souverén ur lép elénk, társat, plagizátort nem tűr, csak csak tanítványt ismer s fogad el. A lélek eligazításnak tehát ő a Mester. Ki új világot akar, Krisztust nem tagadhatja, nem ignorálhatja, mert ki Krisztust tagadja, a lelkeket tépi szét. Tépett lelkek pedig siró panaszzal meghazudtolják az új világot, a jobb jövőt.

„A világkében s a benne kialakuló világon sok tényező dolgozhatik, de nem bizunk a béke tartósságában mindaddig, míg a világ lelke nem lesz karácsonyi, míg a nemzetek lelke nem lesz — krisztusi, míg az országok el nem változnak belső alakulatokban s míg törvényeikben s gazdasági berendezkedésükben meg nem testesítik az evangelium szellemét: a több igazságosságot s az igazi testvériséget, Krisztus szeretetét.“
Dd.

Mezőgazdasági reformok.

A népkormány földmivelésügyi minisztere különböző sajtók útján már közreadta azokat a nagy horderejű reformkérdéseket, melyek a magyar köztársaság mezőgazdaságát kialakítani és fejleszteni lesznek hivatva. Csodálatos jele az időknek, hogy egy forradalom kellett ahhoz, hogy a magyar mezőgazdaság égető sebei a maguk rettenetes mivoltukban mutatkozhassanak be. Seholy nagy a világon nem volt a miénkhez hasonló állapot, hol a mezőgazdasági érdekeket nem szakemberek, hanem jogászok s minden más, csak épen nem földmivesek, képzett gazdaszok irányították. Mennyit sürgettük és könyörögtünk érte, hogy az agrár állam népoktatása illeszkedjék be az országos mezőgazdasági érdekek kívánalmái közé, mert alsófoku gazdasági szakoktatás nélkül agrár államot elképzelni nem lehet! Nem kaptuk meg. Sürgettük a középiskolai tanítás reformjának megoldását mezőgazdasági érdekeltégünkre való tekintettel! Kinevették. Kivántuk a gazdasági egyetem szervezését! Csürtekcsavartak. Követeltük a gazdasági kamarákat! Szánalmasan lemosolyogtak és adtak balkezes földmives iskolákat, 3—4 vármegyére egyet, hogy ezen intézmények legyenek a magyar gazdasági kulturának ápolói, fenntartói és fejlesztői. Adtak még gazdaköröket a községeknek tartalom és élet nélkül, és ellátták a vármegyéket gazdasági egyesületekkel, hogy legyen szüzgulya, legelő és vita a késhegyig. Amit nem kaptunk s nem is kaphattunk meg, az ezekre menő apró és nagyobb közszükségletekről ne is szóljunk.

A szánalmasan bémult gazdasági élet kidűlése után örömmel üdvözölhetjük az új élet

hajualát s benne azokat a reform tervezeteket, melyeket a magyar köztársaság földmivelésügyi minisztere programmba vett. Ilyenek: az elemi népoktatás tantervének átdolgozása mezőgazdasági alapon s a mezőgazdasági elemi népiskolák átszervezése a meglévő elemi népiskolákból. A járási mezőgazdasági felsőbbfoku iskolák beállítása. A középiskolák tantervébe a gazdasági szakoktatás beillesztése, ezek koronájaképpen a mezőgazdasági egyetem és a községenkinti mezőgazdasági kamarák. Ha átgondoljuk a gazdasági szakoktatás rendszerét, megnyugvással nézhetünk a jövő elé és joggal remélhetjük, hogy pár év tized alatt az agrár állam minden ízében reá fog vallani önmaga jellegére s ha ilyen retortán át nevelünk generációt, akkor beszélhetünk a több és jobb termeléről, melyről annyi hiábaló szép szót szöveltek esztettek szélnek.

Amíg a gazdasági szakoktatásnak megteremtendő rendszere egy jobb jövő reményével keesegtet, addig a gazdasági népszükségletnek valóban szociális kielégítését is megtaláljuk a miniszter programjában. Ilyenek: a földéhesek kielégítése, gazdasági telepek létesítése a gyümölcstermelés rendszerének kialakítása s megélhetést nyújtó foglalkozással való fejlesztése a gyümölcstermelési ipar bevezetése révén. E tekintetben vármegyénkben lehetne igen szép munkásságot bevezetni, annyival is inkább, mivel e vármegye valóban nagyarányú gyümölcstermelésre van predesztinálva, s elérkezett már az idő, hogy e tekintetben ne lárifáriszkodjunk, hanem érdemi munkát végezzünk. Legelső közszükséglet a vármegyei falkolának azonnali visszaállítása, a központi szeszfőző részvénytársaság eltörlése és a feldolgozás eszközeinek a termelő nép részére való biztosítása. A kisebb mezőgazdasági ágak közül homloktérbe jutott a méhészet is. Vármegyénkben szintén nagy tere van. Különösen a Hargita oldalában. A haszonmémentenyésztés egyike a legjobban fizető foglalkozásoknak, csak szaktudást igényel. Ilyen irányban kell tehát a akcióit bevezetni és fokozatosan fejleszteni a méhészeti iparig. Mint önálló foglalkozást jelölte meg a miniszter a haltenyészést. Vármegyénkben e tekintetben igen sok a tenni való, mert semmi névvel nevezendő tenyésztünk nincs. Természeti feltételeink e tekintetben is megvannak, csak alkotni kell. Hány jövedelmező haltenyészetet lehetne beállítani a Hargitában csobogó hegyi patakok mellett és hány szegény családot lehetne könnyű és jól fizetett munkával foglalkoztatni!

A mezőgazdasági háziipar kiépítése is a jövő programja. Foglalkoztató telepek és műhelyek beállításával hallatlan méretű aktivitás indul meg országszerte. Vajon hány ilyen foglalkoztató műhely férne el e vármegyében, hol a mezőgazdasági faiparnak és textiliparnak valamikor eldorádója volt s a tisztes gyökere ma is meg van.

Szociális és népszükségleti szempontból lényeges reform a dohánytermelés monopoliának feloldása. Gazdaságosabb rendszernek ígérkezik, mint a monopól, ugy a népre, mint az államra egyaránt.

A sok és valóban érdekes reform kérdésekre mind nem terjeszkedhetünk ki, azonban eldázhatatlan szükségnek tartom egy vármegyei bizottság sürgős szervezését abból a célból, hogy a miniszter által megjelölt reformtervezet közül a vármegyében megvalósítandó kérdéseket vegye szőnyegre, dolgozza fel és végrehajtásukhoz biztosítsa azokat az anyagi eszközöket, melyek sz eszméket a népéletben realizálhatják.

Gál Imre.

Ha jutányos áron órát, vagy ékszer akar vásárolni, vagy javíttatni forduljon bizalommal

Izákovits Bernát,

órák és ékszerészhez. — Deáktér 12. sz.

HIREK.

Székelyudvarhely, december 22.

Szegény . . .

Szegény fiu, kitudja hol van,
Hol fázik, éhes; tagja reszket?
Hol tölti bús olaszfogyként
Az édes, szent karácson estet?

Ragyoghat déli tűzben, égve
Az idegen ég napsugára;
Hideg, ha nem tűz rá melegként
Szülői esők a homlokára!

Örök szomj ifjunak a honvágy,
Nem enyhíti szó, irgalomkéz;
És egyre sorvad a tömeglény,
Csak elhagyott hona felé néz.

Angyal! ha nem találsz fiamra,
Middn jársz a családi körben!
Vigasztaló ajándokul vidd,
Mint éltető reményt: a könnyem!

E. Á.

Boldogabb karácsonyi ünnepeket kívánunk tisztelt olvasóinknak.

Dicsőség, békesség. Karácsony angyala azt az izenetet hozta közel kétezer év előtt, hogy: „Dicsőség menyben az Istennek, békesség földön az embereknek.“ A dicsőség és békesség ünnepe ismét eljött. Sok árva, sok elhagyott, sok didergő és számkivetett érzi mégis, hogy nincs se dicsősége, se békessége. Összeomlott életek torlasza zárja el az új életek kilátásait. Immár ötödik az ilyen szomorú karácsonyunk. De meg kell találnunk a vigasztalást abban a bánatos átérzésben, hogy a szomorúságunk is akkor kell véget érnie, mikor már nem fokozható tovább, mikor már a sors is megelégteli a gyászokat és könyhullatásokat. Mindenre jön változat. A karácsonyi angyal izenete is valóra fog válni, mert szomorubb karácsony már több nem lehet. Az emberiség szívében annyi bánat sajtolása alatt fel kell, hogy támadjon a megértés, a megbocsátás, a szeretet, s ezeken keresztül a népek lélekből jövő békessége. És lemondanak akkor az emberek arról, hogy egymást ellenségnek véltén, egymás letiprásában dicsőséget keressenek. Egyik ember dicsősége mindig csak a másik ember lealázása. A dicsőség csak az egek magasságában lehet meg tisztán. És mikor megjön az emberek békessége, annak az egész világról feltörő hálájából fog felemelkedni az igazi dicsőség, az Isten dicsősége . . .

Társas helyiségek bezárása. A román katonai parancsnokság rendeletére szerdán este megjelent három tiszt egy tolmács kíséretében a Kaszinó, a Tisztviselői kör és a Kereskedelmi Otthonba; a jelenlévők neveinek bekérése után jegyzőkönyvet vett föl és távozásra hívta fel őket s a helyiségeket bezáratta. Miután ez a mindennapos társas összejövetel a napi munkában kifáradt emberek tüdülését és szórakozását szolgálta s ném politikai alakulat, az egyes klubok elnöksége panasszal élt a parancsnokságnál s a zárlat feloldását kérelmezte.

Leca tábarnok eltávozása. A román megszálló sereg hadosztályparancsnoka, Leca tábarnok más városba tette át székhelyét, s e hó 20 ikán Székelyudvarhelyről elutazott. Udvarhely vármegye vezetőinek vele létesített megállapodásait természetesen ez az eltávozás nem érinti. A tábarnok ur vezérkari főnöke kijelentette, hogy az itten maradó parancsnokságokkal kell tisztázni az egyes vitában maradt pontokat, melyek különösen az államvagyon megőrzése és a lei érték-számítása tekintetében a tárgyaló felek között még fenmaradtak. Remélhetően sikerülni fog a megegyezés, mert az itten maradó parancsnokságoknál is a megértő jóindulatra magvan a hajlandóság.

Egy kulturtörténeti adat. Az országos Kaszinó múlt évi kiadványából egy fölötté jellemző kulturtörténeti adalék fekszik előttünk. A kaszinó költségén vett kártyák ára 35,000 K-t tesz ki, míg tudományos könyvek vásárlására csak 3000 (!) K-t fordítottak. Aztán hogyan mondhatná most is Tompa Mihály, hogy művelődünk szörnyű módon.

Postahivatalunk krisztklindije. Örömmel publikáljuk és az idők jelének tudjuk be, hogy Dávid Lajos postafőtisztet, hivatalvezetőt p. felügyelőnek, Dr. Macskásy Ignác p. főtisztet p. felügyelőnek, Balló Géza postasegédellenőrt postaellenőrnek és Szilágyi János postasegédtitest postasegédellenőrnek léptették elő. Ennyittel az egészséges szociálizmus vívmánya, hogy többé nincs postaszolga, csak altiszt; tehát az összes szolgaszemélyzetet ezután az altisztii cím illeti meg.

Hivatall nyelvhasználat. Székelyudvarhely város román térparancsnoksága átirt a kormánybiztoshoz, hogy megkereséseit hozzá román nyelven intézze, mert máskülönben ezeket a megkereséseket figyelembe nem veheti. A térparancsnokságon ezt a kívánalmat azzal indokolják, hogy a magyar nyelvű átiratok, miatt az intézkedések észszerű gyorsaságát sem lehet keresztülvinni.

Halálozás. Mélyszégyes részvétellel értesültünk, hogy Pálha Jenőné Lányi Ibolyka Budapesten, spanyoljárványban a múlt héten elhunyt. Már második ceapás, mely a közbecsülésben álló Lányi családot sújtja. Párhétrel ezelőtt halt el Lukácsffy József t. főszoigabíró Keresztúron, mint Lányi Imre ny. p. felügyelő veje. Az egész megye társadalma egyformán osztozik a Lányi család gyászában.

A közbiztonságért. A román hadosztályparancsnokság román és magyar szöveggel hirdetményt adott ki, mely a közbiztonság érdekében tesz intézkedéseket. A hirdetményt Leca tábornok és Mouha alezredes írta alá s szövege a következő: Tudomására hozatik az összes lakosoknak, hogy a háborús törvényekhez mérten a legszigorubb büntetéssel sújtandak mindazok, kik nyílt szóban, írásban vagy bármely más módon a lakosságot lázadásra buzdítják, vagy annak nyugalmát és békességét veszélyeztetik.

Székely nemzetgyűlés. Apáthy István főkörménybiztos Kolozsvárra, e hó 22-ére a székelyeket nemzetgyűlésre hívta össze. A megszállás miatti izgalmak megnyugtatója és káros kitérősek megelőzése végett ugyanis szükségesnek mutatkozott, hogy bölcs megfontolással a székelység is állást foglaljon, s nyugalmat és türelmet tudjon ezzel az állásfoglalással teremteni. Ilyen irányu várakozások elhatározása, s a székelység nemzeti és társadalmi helyzetének a béketárgyalásoknál való feltárása kerül javaslatként a gyűlés elé. Udvarhelyvármegye közönsége is kapott erre a gyűlésre meghívót, s többen vállalkoztak is, hogy a meghívásra a vármegye küldötteiként megjelennek. Azonban a megszálló román sereg az elutazást nem engedélyezte. A kiküldöttek táviratban jelentették ezt az akadályt, s egyuttal kifejezték csatlakozásukat a gyűlés békés irányu határozataihoz.

Részvénytársaság megalakulása. A székelyudvarhelyi székely nyomda-részvénytársaság, december 15-én tartotta meg alakuló közgyűlését nagy érdeklődés mellett. Dr. Jodál indítványára Dr. Valentsik Ferencz kormánybiztos foglalta el az elnöki széket, ki üdvözlővén a közgyűlést, felolvastatta a részvényjegyzők névsorát és a jegyzett összeget, melyből kitűnt, hogy a Becsek-nyomda vételára tul van jegyezve, tehát a részvénytársaság megalakulhat. Egy részvény ára 500 K. Majd Dr. Jodál felolvasta az Alapszabálytervezetet, melyet többek hozzászólása és módosítások után elfogadtak. Ennek egyik rendelkezése — jól esik megállapítanunk — szociális érdeket is szolgáló kíván, midőn kimondja, hogy az évi üzleti nyereségből 10%-ot azoknak a nyomdai alkalmazottjainak rendes jutalmazására fog fordítani, a kik (rendes munkadíj mel-

lett) e nyomda kötelékében dolgoztak egész éven át. Majd titkos szavazás után a választásokat ejtették meg. Vezérigazgató lett Flórián Kristóf; igazgatósági tagok: Dr. Jodál Gábor, Nagy János, Borosnyai Pál dr., Szentkirályi Kálmán, Szebeni Antal, Forró Géza, Dr. Kassai F. István és Gábor Márton. Felügyelő bizottsági tagok: Dr. Paál Árpád (elnök), Dr. Horváth Károly, Dr. Szöllösi Ödön, Vértes Sándor és Orbán Bandi.

A zárórák felfüggesztése. Kormánybiztosi előterjesztésre a román katonai parancsnokság beleegyezett, hogy a zárórák a közelgő ünnepek alatt, nevezetesen és csakis december 24-én, ünnepszombatján, december 25-én, ünnep első napján és december 31-én, Szilveszter estéjén a zárórák éjjel után kétóráig felfüggesztessenek.

Karácsoni szünet. Tegnap dél óta ismét szünete van a tanuló ifjuságnak. A kath. főgimnáziumban és az állami iskolákban tart január 2-áig és az ev. ref. kollegiumban január 12-éig bezárólag. A vidéki tanulók csak igazolvánnyal utazhattak haza.

A szegényügyi akció egész héten folytatta áldásos munkáját. A megyeháza hivatalos szobái telve voltak segélyre szoruló gyermekekkel, asszonyokkal. Ki ruhát, cipőt, ki pénzesgélyt kapott. Egy sokfélért nem kaphatott, mert sajnos, sok az eszkimó, kevés a foka.

Általános figyelmeztetés. Kérünk mindenkit, hogy a megszálló hadsereggel szemben minden sértő és provokáló magatartástól, saját érdekében, tartózkodjék. A helyzet és az egyéni kultúra követeli. Sőt a levelezésekben is kerüljenek minden félremagyarázható czélzást, mert ezzel is, a ki írja s a kinek írják, csak magának árt.

Közhírré teszi a hatóság, hogy a szeptemberi és októberi havi iparszegélyeket a városi pénztár folyó hó 23-án és 24-én kifizeti.

Az állami gyermekeket gondozó nevelő szülők földet kapnak. A kolozsvári áll. gyermekmenhely igazgatósága arról értesíti az áll. gyermekeket gondozó nevelőszülőket, — hogy miniszteri határozattal a földbirtokreformmal kapcsolatosan alakítandó birtok szét osztása alkalmával, első sorban azok a nevelőszülők fognak figyelembe vétetelni, a kik a háboru tartalma alatt áll. gyermekeket tartottak, és jelenleg is tartanak s nem adják vissza azért, hogy már hadisegélyt nem kapnak. Bővebb felvilágosítást nyújt Ferenczy Györgyné áll. gyermektelep felügyelő.

Alkalmi sorok.

Román pénz van forgalomban, — A lei és a báni — A külfölség miatt alig — Tudunk vele banni — Azt kérdesed, mikor nő a — Mi koronánk fejjebb? — Bizonyára mikor a bán — Meg a lei jön lejjebb!

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület folyó hó 24-ikén d. e. 11 órakor a vármegyeház kiastermében rendes közgyűlést tart, a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitót. 2. Az 1919-ik évi munkaterv, ezzel kapcsolatban az 1919. évi költségvetési előirányzat megállapítása. 3. Lemondás folytán megüresedett egy alelnöki állás betöltése. 4. Az alapszabályok 7, 9, 14, 22, 34. §-nak a módosítása. 5. Alapszabályszerű időben beadott indítványok tárgyalása. A közgyűlést megelőzőleg 10 órakor ugyanazon teremben választmányi ülés.

Rokkantügyi tájékoztató. A magyarországi munkások rokkant és nyugdíjgyeltemek hivatalos közlönyéből a katonai szolgálatból elbocsátott (leszerelt) tagok hátrálékának rendezése tárgyában a következőket közlöm. A háboru alatt felszaporodott tagsági díj hátrálékait egy éven belül havi részletekben befizethetik. Késedelmi kamat fejében heti 1 fillér fizetendő. Ezen tagok azonban a régi rendszerű tagkönyvük helyett új rendszerű tagkönyvet kötelesek váltani 50 fillér befizetésért és a régi tagkönyvük beszolgáltatása ellenében. Az 50 fillér befizetését és a régi tagkönyv beadását pénztár nyitás alkalmával Benedek Géza fiók pénztári pénztárosnál eszközöltetik. Ha valamely leszerelt tag azon-

ban a katonaságnál töltött időt után fizetni nem akarja, annak tagkönyvét és katonai igazolványát a tagsági időbe be nem számítandó évek kijegyzése végett a fent nevezett fiók pénztárosnál be kell szolgáltatassa oly czélból, hogy azokat a budapesti központhoz beküldhessük. Duka András fiókpenztári elnök.

Méz kiosztás. Az udvarhelyvármegyei méhész egyesület a város közönsége részére 300 kiló pörgetett finom mézet szerzett be s azt folyó hó 23-án és 24-én fogja szétosztani Szent Imre-utca 17. szám alatti hivatalos helyiségében. A méznek vétel ára 37 K. Szállítási és kimérési költségek 1 K. Kiadási ár kilónként 38 K. Mézért mindenki jelentkezhetik.

Szerkesztői üzenetek.

P. T. O. Köszönjük az üdvözlőket. B. levele csak most jutott el hozzánk. Hja mai napig ólomlábon jár minden, csak az ingyenesség követeli, hogy ádd meg uram, de mindjárt.

Kíváncsunk. Azt kérdesi, hogyan dolgozik a cenzura? Elmondhatjuk cenzura nélkül. Persze, hogy csak a mi lapunk cenzurájáról lehet szó. Beviszem a megjelendő lapunk első két lehatatát a cenzurái hivatalba. A hol is a cenzor, kezében vörös plajbással, végig olvassa, minden sorát s a neki nem tetsző, a hivatalos felfogásával nem egyező sorokat egyszerűen kihuzza. Így keletkeznek azok az u. n. újságablakok. Védelem, fölvilágosítás, kimagyarázások, elnézés nincs. A cenzura hallgatásra kötelez, mert summarum jus. Ek ellen pedig appellata nincs.

D. Y. R. I. G. I. Köszönjük. Talpraesettek, életrevalók, nagyon is aktualisak kellő tartalommal. Amellett kívánságunk szerintiek és katonás rövidséggel, frappan vonásokban írják. Várjuk és kérjük a többi kurtát is.

Karácsonyi és ujévi

és művészi képes lapok dus választékban érkeztek ■■■■
a RÉSZVÉNY-NYOMDA
■■■ papirkerekedésébe. ■■■

Hirdetmény.

Alulírett pénzüintézetek ugy a fő, mint a fiókintézeteknél a betétek utáni kamatfábat 1919. január 1-től a további intézkedésük 3%-ban adómentesen állapítják meg.

Székelyudvarhely, 1918. december 9.

Zálog kölesön intézet és betéti pénztár.

Marosvásárhelyi Agrár takarékpénztár székelyudvarhelyi fiókintézete.

Udvarhelymegyei takarékpénztár részvénytársaság.

Szalón ganitura, szép klállításu, nagy ELADÓ. Czím a kiadóhivatalban.

Székelyudvarhelyi kerületi munkásbiztosító pénztár

Pályázati hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kerületi munkásbiztosító pénztár pályázatot hirdet:

Egy a II. oszt. kezelőtisztii állás átszervezése folytán rendszeresített, 3600 korona évi fizetéssel és az előmenetel biztosításával javadalmazott gyakornoki (ideiglenes alkalmazott) állásra.

Pályázati határidő jelen hirdetménynek a Munkásbiztosítási Közönybe való első megjelenésétől számított 30 nap.

Az előirt feltételeknek megfelelő egyének sajátkezűleg irt pályázati kérvényükhöz életkorukat, állampolhárságukat, valamint elméleti és gyakorlati képzettségüket igazoló bizonylatokat becsatolni tartoznak. Kötelesek továbbá pályázók hatósági vagy pénztári főorvosi bizonyítvánnyal igazolni, hogy egészségesek.

A hadjárat alatt rokkantá vált egyének előnyben részesítettnek.

Székelyudvarhely, 1918. december 14-én.

Schvarcenberger Imre
igazgatósági elnök.

Wagner
igazgató.